

Regestr percepty pieniędzy czasu spławu królewieckiego [1760–1761 roku]*

Andrej Ryčkov

Mokslo darbuotojas, daktaras
Lietuvos istorijos institutas
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos skyrius
El. paštas: andrej.ryckov@gmail.com

Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriaus fonde „Inventoriai“ (f. 4) saugoma 1760–1761 m. transportavimo, vykdyto Nemuno upe, ataskaita¹. Ataskaitą parengė ir sutuoktinių Masalskių² įgaliotiniui Jurgiui Vrublevskiui (*Jerzy Wróblewski*) įteikė nenustatytas asmuo, atsakingas už jų prekių gabenimo vytinėmis iš Stolpcų (dab. Baltarusija) į Karaliaučių ir atgal Nemuno upe organizavimą. Viena vertus, šaltinio publikacija iliustruoja šiame „Lietuvos istorijos studijų“ tome išspausdintą Dariaus Sakalausko ir Aivaro Poškos tyrimą, skirtą prekių ir žaliavų transportavimo organizavimui Nemunu XVIII a. Kita vertus, ji atliepia daug didesnius Abiejų Tautų Respublikos ekonomikos ir laivininkystės istorijos poreikius³. Iš jos sužinome apie to meto mokesčių sistemą, kuri buvo susiklosčiusi Nemune – Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Prūsijos karalystėje, taip pat susipažįstame su specifine vytnių (upinių laivų atmaina) inventoriaus, konstrukcijos ir detalių terminija. Be to, publikacija liudija apie Ružanuose įsikūrusių Kristinos Rožės Sapiegaitės-Masalskienės ir jos vyro Kazimiero Adrijono Masalskio ekonominius pajėgumus ir ūkinius poreikius.

Ataskaita yra įrašyta 32,5 × 19,5 cm formato sąsiuvinyje, turinčiame kietą kartoninį viršelį. Šiame sąsiuvinyje iš viso yra 45 numeruoti lapai. Pirmuose keturiuose iš jų yra

* Reiškiau nuoširdžią padėką Martynui Jakuliui, Liudui Jovaišai, Andželikai Polinkevičiūtei, Aivui Ragauskui ir Karoliui Tumeliui už pagalbą ir konsultacijas rengiant šią publikaciją.

¹ VUB RS, F4-(A1427)12072.

² Sutuoktiniai šaltinyje nėra įvardyti vardais, tačiau iš konteksto aiškėja, kad yra gabenamos Ružanų savi-ninkų (ponios ir pono) prekės. Kai 1745 m. Kristina Rožė Sapiegaitė († 1772) ištekėjo už Kazimiero Adrijono Masalskio († po 1777), iš savo motinos Teodoros Soltanaitės-Sapiegienės († 1774), be kitų valdų, gavo Ružanus. Žr.: *Sapiehowie*, p. 190; Z. Zielińska, 1975, s. 143.

³ Plačiau žr. pagrindinę istoriografiją: B. Wachowski, 1951, s. 122–136; J. Burszta, 1954, s. 174–238; J. Burszta, 1955, s. 752–782, 824–825; K. Waligórska, 1960, s. 229–241; Z. Guldon, 1966; J. Burszta, 1975, s. 23–36; Z. Guldon, J. Wijaczka, 1993, s. 21–31; Z. Guldon, J. Wijaczka, 1995, s. 39–47; A. Michalski, 2004, s. 175–188; J. Dygdała, 2007, s. 51–66; D. Žiemelis, 2011, p. 365–385; Sz. Kazusek, 2011; J. Dygdała, 2012, s. 377–391.

įrašyta atskaita, likę – tušti. Popieriaus vandenženklis – Aras, dažnai pasitaikantis XVIII a. antroje pusėje⁴. Ant sąsiuvinio viršelio užklijuotos dvi lipdės. Pirmoji susijusi su dokumento archyvavimu sutuoktinių Masalskių, arba Sapiegų, archyve⁵. Joje yra padarytas trumpas įrašas inicialinėmis raidėmis, juodu rašalu „*Registr fabryczny królewieck[i]*“. Antroji, spausdinta, 1919–1939 m. Stepono Batoro universiteto laikų „*Uniwersytecka biblioteka publiczna w Wilnie. Dział rękopisów. № A – 14276*“.

Publikacija buvo rengiama, remiantis 1953 m. Kazimierzui Lepszy vadovaujant parengta lenkiškų XVI–XIX a. šaltinių instrukcija⁷. Taip pat atsižvelgus į kolegų – Roberto Jurgaičio, Adamo Stankevičiaus bei Astos Verbickienės – suformuluotus principus, kuriais vadovaudamiesi jie publikavo 1788–1790 m. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės seimelių instrukcijas⁸.

Publikuojamo šaltinio kalba iš dalies moderninama, bandant priderinti ją prie dabartinės lenkų kalbos taisyklių. Žodžiuose pagal prasmę vartojami priebalsiai ir balsiai *ć* ir *ó* (*cwiekow* → *ćwieków*; *dwum* → *dwóm*), *j* (*dworney* → *dworej*; *rewizyi* → *rewizyj*), *ś* (*szersci* → *szerści*), *i* (*y* → *i*), *ń* (*kamien* → *kamiń*), *ż* (*tegoz* → *tegoż*). Atsakyta raidės *x* rašybos, ji keičiama raidžių junginiu *ks* (*oxefty* → *oksefty*). Taip pat atsakyta lenkiškos kilmės žodžiuose dvigubų priebalsių perteikimo (*linnikowi* → *linikowi*). Be to, sutvarkyta didžiųjų ir mažųjų raidžių rašyba. Iš didžiosios raidės rašomi asmenvardžiai (bei juos atstojantys malonybiniai žodžiai, pareigybės) ir vietovardžiai, o kaip išimtinis atvejis didžioji raidė paliekama Prūsijos maito įvardijime (*cla Pruskiego*). Nors beveik visi šaltinyje esantys sutrumpinimai išskleidžiami be jokių skliaustų, malonybiniai žodžiai pateikiami sutrumpinimo forma (*pan* → *p*; *panowie* → *pp*; *jegomość pan* → *jmp*; *wielmożny jegomość pan* → *wjmp*). Vienintelis atvejis, kai malonybiniai žodžiai nėra visiškai sutrumpinami, susijęs su Kristinos Rozalijos Sapiegaitės-Masalskienės apibūdinimu. Šaltinyje ji nėra įvardyta asmenvardžiu, tik malonybiniu žodžiu, todėl, vengiant nesusipratimų, *jaśnie wielmożna pani* trumpinama *jw pani*.

Nepaisant kalbos moderninimo, siekiama išsaugoti dalį šaltinio kalbos autentiškumo. Bandant išsaugoti autentišką skaičiavimo sistemą, žodžiais užrašyti skaitmenys nėra perteikiami arabiškaisiais skaitmenimis (pavyzdžiui, 53 *dziesiątki*). Paliktas dalies mėnesių lotyniškas įvardijimas (*januarius; februius*). Nurodant dabartinės Baltarusijos teritorijoje esantį Zietelos (balt. *Дзятлава*; rus. *Дятлово*) miestą, paliekamos abi šaltinio formos – ne tik lenkiška (*Zdzięcioł*), bet ir baltarusiška (*Dzięcioł*).

Tekstologinės pastabos numeruojamos arabiškaisiais skaitmenimis ir pateikiamos lapo apačioje, o teksto komentarai numeruojami lotynų abėcėlės raidėmis ir pateikiami šaltinio publikacijos pabaigoje. Kiekvieno puslapio pradžia žymima dviem brūkšniais ir puslapio numeriu, kuris yra nurodytas pasviruose laužtiniuose skliaustuose (|| [1]). Šaltinio publikacijos rengėjo teksto prasmę papildantys žodžiai įrašomi pasvirai laužtiniuose skliaustuose. Neaiškios arba klaidinančios teksto vietos pažymimos ženklų [s].

⁴ Žr. E. Laucevičius, p. 178–180.

⁵ Po Kristinos Rožės Sapiegaitės-Masalskienės mirties Ružanų valdymą perėmė jos sūnėnas Aleksandras Mykolas Sapiega. Z. Zielińska, 1993, s. 565–567.

⁶ Raidė ir skaičius įrašyti juodu rašalu.

⁷ Instrukcja wydawnicza.

⁸ LDK seimelių instrukcijos, p. 29–34.

PUBLIKACIJA

|| [1] Registr percepty pieniędzy czasu spławu królewieckiego do rąk jmp Jerzego Wróblewskiego, dyspozytora wicin moich, weszłych od roku 1760 miesiąca oktobra 2 dnia do roku 1761.

Percepta	Tynfy	Szostaki	Grosze	Szelągi
Dnia 2 oktobra od jmp Jelca ^a marszałka wziął	60			
Dnia 24 oktobra od jmp Jelca marszałka wziął	100			
Dnia 5 nowembra przysłanych od JW Pani ^b odebrał	2216	2		
Dnia 6 januarii od JW Pani wziął	100			
Dnia 16 februarii od WJMP Starosty ^c wziął	1579			
Dnia 4 marca przysłanych do Stołpców ^d odebrał	1184		8	
Tegoż dnia na dwa oksefty wina odebrał	354	2		
Żyta miał skarbowego miary dwornej szanków 1145, w Grodnie podlichtował szanków 60, zostało do Królewca 1085; z tego namierzono w Królewcu na łaszty łasztów 51 i beczek 7, odrącono na usech łasztów 2 i beczek 3, zostało łasztów 49 i beczek 4; przedano pp Georgiemu ^e i Hojerowi ^f łaszt po złotych 120, i czyni złotych pruskich 5904	9840			
Pszeniczy miary dwornej było szanków 67½, namierzono w Królewcu łasztów 3 i beczek 3, odrącono na usech beczek 2 i szefłów 2, zostało łasztów 3 i szefel 1. Przedano po złotych 130, czyni złotych pruskich 392, groszy 5	653	1	10	
Od kupców królewieckich Georgiego i Hojera gotowym groszem wziął złotych pruskich 5609 i groszy 5, czyni	9348	1	10	
Za 53 dziesiątki rohoż przedanych w Królewcu, każdy dziesiątek po groszy pruskich 15, czyni	44		6	1
 [1v] Kontynuacja teje percepty pieniędzy	Tynfy	Szostaki	Grosze	Szelągi
Za trzy funty szerści, funt po groszy pruskich 18, tynfy [s]	3			
Za flaszę miedzianą starą, ważącą funtów 2¾; funt po groszy pruskich 40, czyni	6		4	
Percepta pieniędzy z górnego fraktu				
Od żyda grodzieńskiego za trzy łaszty soli po talarów bitych 8	152			
Od tegoż żyda cła Pruskiego	4			

Od żyda kryńskiego za kufę wina	17			
Od jmp Łowcewicza ^g za wina kuf 10, po tynfów 17 od kufy	170			
Od jmp Wysockiego ^h za soli łasztów 6 po talarów bitych 8, czyni	304			
Od tegoż jmp Wysockiego cła Pruskiego	8			
Od jmp Majewskiego ⁱ za soli beczek 6	20			
Od tegoż za śledzi beczek 3	10			
Od tegoż za 31 sztab żelaza	16			
Od żyda Szmaj ^j za śledzi beczek 2	6	2		
Przykładowej soli beczek 8 po tynfów 2	16			
Latus facit tynfów	732	2	4	
Transport pierwszego latus	25480	2	9	
Summa summarum całej percepty	26213	2		1
 [2] Ekspens tych pieniędzy roku 1760	Tynfy	Szostaki	Grosze	Szelągi
Za wicinę kupioną w Stołpcach talarów bitych 410	2596	2		
Na siebie, człeka i konie w drodze wydał	85	1	5	
Dnia 28 nowembra w Różanie ^k do rąk JW Pani	213	1	1	2
Dwóm styrnikom zadatku	31	2		
Na siebie i konie w drodze do Dzieńcioła ^l	16	2		
W Słonimie do rąk JW Pani	51	2		
Jeżdżąc do Zelwian ^m dla widzenia towarów	7	2		
Dnia 17 februarii do Stołpców na drogę	21	1	6	1
Dnia 25 februarii w Stołpcach za pieńki ciukowej, kamieni 30¼ i ½ kamień a florenów 6, czyni złotych 345 groszy 14. W jesieni zostawił zadatku talarów bitych 15, wytrąciwszy one czyni	178			
Za przerobienie tejsze pieńki ludziom najętym	10			
Za pienki czystej kamieni 7¾ kamień, a florenów 13 groszy 7	81	1	6	1
Za kocioł miedziany dla czeladzi, ważący funtów 10¼	27	2		
Za sztabę żelaza na potrzebę skarbową. Z tego żelaza zrobiono siekier 4, swidrów wielkich 2, swidrów srednich 2, dłoto 1	11			
Strugał kowalowi za robotę i stal	6	1		
Żydowi najętemu po styrników z Dzieńcioła ⁿ	11	2		
Żydowi posłanemu z listem do JW Pani	15			
Za dwa oksefty wina po talarów bitych 28, czyni	354	2		
Za wicinę nową podług kontraktu dopłacił	1578	2	2	2
Za 100 dziesiątków rohoż, kupionych po szostaków 4 dziesiątek, wytrąciwszy co zostawił w jesieni tynfów 20	113	1		

Linikowi od spuszczenia borzunów dziesiątków 22	7	2		
Linikowi od zrobienia statków pieńkowych, to jest barbary ⁹ , lin sześciu, stachów par 4, trarpara, szoty ¹⁰ , garły ¹¹ i co należy do przyporządzenia maszta	69			
Za wylanie wody z wiciny ludziom najętym	26	1		
Za gorzałkę wziętą różnemi czasy majstrowi i porobkom	3	2	6	
Za stanciją i upieczenie chlebów w Stołpcach	23	1		
Latus facit	5542	2	2	2
 [2v] Dalszy ekspens pieniędzy roku 1761	Tynfy	Szostaki	Grosze	Szelągi
Za poświęcenie wicin prezbyterowi w Stołpcach	1			
Cztyrem ludziom, najętym do czólnów z Stołpców do Jeremicz ^o , każdemu z osobna po tynfów 6	24			
Ekspens w Zelwianach od dnia 16 aprila roku 1761				
Najętym dwóm ludziom do robienia dachu na wicinie	1			
Za gorzałkę przy ładowaniu wiciny	1	1		
Od obrobienia czólna	1			
Za blachę dębową do rudla	6			
Kowalowi od zrobienia gwoździ 13 i naprawę zamku	1	2		
Za wyniesienie żyta i pszenicy z szpichlerza do wicin	60	1	6	1
Ludziom różańskim 7 za podhoń z Stołpców do Zelwian	35			
JMP Gubernatorowi wydanych pieniędzy ¹² na porobków wrócił ¹³	80			
Za 2 szpichlerze, najęte w Zelwianach na złożenie towarów dolnych i górnych, na cały rok	101	1		
Gospodarzowi za stanciją i pieczenie chleba	6			
W Doroszewiczach ^p na lichtudze trzem styrnikom cudzym	3			
Dnia 7 maja w Grodnie od podlichtowania wiciny				
Za wyniesienie żyta do szpichlerza jmp Reszki ^f	4	2	2	2
W Rumszyszkach ^s od dwóch wicin do dworu jazowego	2	1	1	1

⁹ Rankraštyje: babary.

¹⁰ Mažiau tikėtinas perskaitymas: szoty.

¹¹ Mažiau tikėtinas perskaitymas: garty.

¹² Rankraštyje: piniędzy.

¹³ Pirma įrašyta wrocilem, bet paskui em užbraukta.

Tamże do dworu od dwóch wicin talarów bitych 8	50	2		
Za gorzałki garcy 2 dla styryników rumszyskich	2			
Za wyprowadzenie wicin przez rapy	3	1		
W Kownie na piwo styrynikom i czeladzi	3			
W Tylży ^t do kancelaryji moskiewskiej od przechodzących wicin	2			
W Krzyżanach ^u od otwarcia bom		2		
Przed Łabgowem ^v od spuszczenia promku			4	
Tamże za uczynienie rumu dla wicin pachółkowi		2		
Tamże za blankieta otwarcie ogrodu i podjęcie	3	1		
W Taplowie ^w od otworzenia mostów dwóch			8	
Za upieczenie chleba pieczyw 17	7	1	6	1
W bomach królewieckich od rewizyi	2			
Latus facit	404	1	3	1
 [3] Dalszy ekspens pieniędzy roku 1761	Tynfy	Szostaki	Grosze	Szelągi
Pisarzom dwóm za blankieta i do karbony na ubogie	2		6	1
Porucznikowi plac-majorowi, tamże i żołdatowi	2			
Pisarzowi od otwarcia bom		2		
Żołdatom za przepuszczenie wicin przez bomy		1		
Od wszybowania wicin do miasta	10			
Dając materyją ludwisarzowi na dzwony od wagi	1	2	6	1
Dragarzom na piwo od wynoszenia żyta z wiciny	2			
Za grochu łasztówek 3, łasztówka po złotych 8	40			
Za beczkę z ratusza do mierzenia pszenicy		1		
Item za beczkę do żyta		1		
Pomierzemu i kaplejnie na piwo przy mierze	2	2		
Za kopę tarcic na dach do wiciny	15			
Do paku soli skarbowej pakarzowi	2			
Od wagi żelaza szyfuntów 6	3	1	10	
Od wagi ołowiu swiń dwóch	1		6	1
Pakarzom od paku soli i dragarzom od noszenia do wicin łasztów 33 po złotych 2, czyni	76	2		
Za kółek trzy i kalitek 2 tynfe	4	1		
Za postawienie 2 masztów na wicinach	5	2		
Za otwarcie 4 mostów	2	2		
Rumowniczym za szybowanie wicin do burwałku	3			
Za kopę łubu na pokrycie szafarni	6	2		
Za przywiezienie 6 kuf wina do wicin	8	2		
Za trzy beczki śledzi po złotych 17	85			

Za wykulanie tychże śledzi i przewiezenie do wicin	1			
Za skrzynię szkła białego po złotych 46 tynfy [s]	76	2		
Za lin 2 w Królewcu kupionych	30			
Furmanowi za przywiezienie dzwonów od ludwisarza	2			
W ważnicy od przeważenia dzwonów	2			
Za talerzy głębokich farfurowych tuzinów 2	20			
Za sznejdczę śłóarską	15			
Za 100 kop ćwieków pobielanych do blachy	41	2		
Za obcęgi śłóarskie	2	1		
Za 100 sztuk cegły na piec do wiciny	6	2		
Latus facit	474		3	2
[3v] Dalszy ekspens roku 1761	Tynfy	Szostaki	Grosze	Szelągi
Za arfę do arfowania żyta	30			
P Szereszowi ^x długu do przeszłorocznego piwa złotych pruskich 85, groszy 23	142	1	10	
Za auscugiem ludwisarza złotych 268, czyni	446	2		
Za auscugiem z kramu żelaznego florenów 861 groszy 6	1435	1		
Za auscugiem korzennika florenów 887 groszy 8	1479		4	
Za auscugiem sukiennika florenów 1370 groszy 14	2284		4	
Za auscugiem kotlarza florenów 107 groszy 2½	178	1	5	
Za soli łasztów 23 po florenów 138, [facit] florenów 3174	5290			
Za żelaza szale kamieni 60 2/4 po 51, [facit] florenów 308 groszy 16 ½	514		9	
Za ołowiu swiń 2 kamieni 7¼ florenów 6½ po 6½, [facit] florenów 48 groszy 9½	80	1	7	1
Za szkła skrzyń 4 po 42 florenów, [facit] 168	280			
Za obligiem długu od roku 1757, [facit] florenów 2156 groszy 10	3593	2	8	
Prowizyi od roku 1757 do roku 1761, [facit] florenów 998	1663	1		
Z wiciny szafarniowej czeladzi dolnej płyty parobkom 11 po tynfów 20 i styrnikowi tynfów 40, wytrąciwszy zadatku tynfów 12 szostaków 2	242	1		
Z wiciny lożney czeladzi dolney porobkom jedynastu po tynfów 20, z osobna i styrnikowi tynfów 40, wytrąciwszy zadatku tynfów 19	227			

Za ufarbowanie samodziału sukna łokci 177, to jest sztuk 4 a od łokci po groszy pruskich 4½, [facit] florenów 23 groszy 6½	38	2	1	
Za dwa kołowrotki do przędzy florenów 5	8	1		
Za listy na pocztę i z poczty odbierając	5	2		
Za piłkę jednoręczną i swiderek do wicin	1	2		
Za pieczenie chleba w Królewcu pieczyw 15	10			
Za paszport wychodząc z Królewca	1	2		
Pisarzowi z ważnicy za blankieta i rewizorowi	10			
Na licencyje w bomach, od rewizycji rewizorowi	1			
Za dolny i górny spław od wicin dwóch cła Pruskiego złotych pruskich 110 groszy 18 szostak 1	184	1		2
Porucznikowi za znaczki i żołdatom za przepuszczanie	1	1		
Pisarzowi za otwarcie bom		2		
W Taplowie za otwarcie dwóch mostów			8	
W Łąbgowie do zamku, otwarcie ogrodu i podjęcie mosta	3	1		
Za Łąbgowem za spuszczenie promku			4	
Latus facit	18154	1	10	1
 [4] Dalszy ekspens roku 1761	Tynfy	Szostaki	Grosze	Szelągi
W Krzyżanach za otwarcie bom	6	2		
W Tylży do kancelaryji moskiewskiej od przechodzących wicin	2	1		
W Jurborku na cłach za spław dolny i górny	1293	1	4	2
Superintendentom akomodacyji	30			
Strażnikom i substytutom od rewizycji	10			
Kapralom za znaczki i żołnierzom oddając znaczki ¹⁴	1			
W Kownie kowalowi od zrobienia narożków sztuk 9 a groszy 6	1	1	6	1
W Dorsuniszkach ^y brzegowego do dworu	2	1	1	1
W rapach za linę dobrą	15	1		
Za list w Mereczu, oddając na pocztę		1		
W Zelwianach bednarzowi od naprawy beczek 56	2	2	4	2
Dnia 15 oktobra odesłało do Różany	164			
Styrnikom i parobkom przy odprawie na piwo	3	1		

¹⁴ Rankraštyje: znaki.

Od dnia 25 februarii aż do dnia 4 nowembra na siebie i człeka przez wszystkie w drodze i Królewcu	190			
W Różanie strawnych dla człeka na miesiąc nowember	6	1		
Latus facit	1729	1	4	1
Transport 1 lateris facit	5542	2	2	2
Transport 2 lateris facit	404	1	3	1
Transport 3 lateris facit	474		3	2
Transport 4 lateris facit	18154	1	10	1
Summa summarum całego ekspensu	26305		11	1

a) *Asmuo neidentifikuotas*; b) *Kristina Rozalija Sapiegaite-Masalskienė (Krystyna Róża Sapieżanka Massalska) († 1772)*; c) *Kazimieras Adrijonas Masalskis (Kazimierz Adrian Massalski), Valkavisko seniūnas († po 1777)*; d) *Stolpcai (balt. Стоўпцы, rus. Столбцы, dab. Baltarusija, Minsko sritis)*; e) *asmuo neidentifikuotas*; f) *asmuo neidentifikuotas*; g) *asmuo neidentifikuotas*; h) *asmuo neidentifikuotas*; i) *asmuo neidentifikuotas*; j) *asmuo neidentifikuotas*; k) *Ružanai (balt. Ружаны, rus. Ружаны, dab. Baltarusija, Bresto sritis)*; l) *Zietela (balt. Дзятлава, rus. Дятлово, dab. Baltarusija, Gardino sritis)*; m) *Želvenai, išnykusi vietovė Vakarų Baltarusijoje; maždaug ties ta vieta, kur Zelvės (balt. Зэльвянка, Zelvianka, rus. Зельвянка) upė įteka į Nemuną*; n) *Zietela (balt. Дзятлава, rus. Дятлово, dab. Baltarusija, Gardino sritis)*; o) *Jaremičiai (balt. Ярэмічы, rus. Еремичи, dab. Baltarusija, Gardino sritis)*; p) *Daroševičiai (balt. Дарошавічы, rus. Дорошевичи, dab. Baltarusija, Gardino sritis)*; r) *asmuo neidentifikuotas*; s) *Rumšiškės (dab. Lietuva, Kaišiadorių rajonas)*; t) *Tilžė (rus. Совемск, dab. Rusija, Kaliningrado sritis)*; u) *Kryžionai (rus. Заповедное, dab. Rusija, Kaliningrado sritis)*; v) *Labguva (rus. Полесск, dab. Rusija, Kaliningrado sritis)*; w) *Tepliana (rus. Гвардейск, dab. Rusija, Kaliningrado sritis)*; x) *asmuo neidentifikuotas*; y) *Darsūniškis (dab. Lietuva, Kaišiadorių rajonas)*.

Bibliografija

- Burszta J., 1954 – Józef Burszta, „Handel magnacki i kupiecki między Sieniawą nad Sanem a Gdańskiem od końca XVII do połowy XVIII wieku“, in: *Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*, 1954, t. 16, s. 174–238.
- Burszta J., 1955 – Józef Burszta, „Materiały do techniki spławu rzecznoego na Sanie i średniej Wiśle z XVII i XVIII w.“, in: *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, 1955, t. 3 (4), s. 752–782, 824–825.
- Burszta J., 1975 – Józef Burszta, „Z badań nad spławem w dorzeczu środkowej Wisły w drugiej połowie XVIII wieku“, in: *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, 1975, t. 23 (1), s. 23–36.
- Dygdała J., 2007 – Jerzy Dygdała, „Koszty żeglugi na Wiśle między Toruniem a Gdańskiem w 1766 roku: rachunki toruńskiego sternika Franciszka Majewskiego“, in: *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, 2007, t. 55 (1), s. 51–66.
- Dygdała J., 2012 – Jerzy Dygdała, „Radziwiłłowskie kłopoty ze spławem do Gdańska i Królewca w 1733 roku“, in: *Zapiski Historyczne*, 2012, 77 (3), s. 377–391.
- Guldon Z., 1966 – Zenon Guldon, *Związki handlowe dóbr magnackich na prawobrzeżnej Ukrainie z Gdańskiem w XVIII wieku*, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1966.
- Guldon Z., Wijaczka J., 1993 – Zenon Guldon, Jacek Wijaczka, „Związki handlowe ziem litewskich i białoruskich z Królewem w świetle rejestrów celnych komory grodzieńskiej z lat 1600 i 1605“, in: *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, 1993, nr 1, s. 21–31.
- Guldon Z., Wijaczka J., 1995 – Zenon Guldon, Jacek Wijaczka, „Handel ekonomii litewskich z Królewem w latach 1765–1768“, in: *Zapiski Historyczne*, 1995, t. 60, zes. 2/3, s. 39–47.
- Instrukcja wydawnicza – *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, Wrocław: Zakład im. Ossolińskich, 1953.

- Kazusek Sz., 2011 – Szymon Kazusek, *Regestr celny nowodworski tak dolny jako i górny na wiosnę i jesień in anno 1662*, Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego, 2011.
- Laucevičius E., 1967 – Edmundas Laucevičius, *Popierius Lietuvoje XV–XVIII a.*, Vilnius: Mintis, 1967.
- LDK seimelių instrukcijos – *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės seimelių instrukcijos (1788–1790)*, parengė R. Jurgaitis, A. Stankewič, A. Verbickienė, *Fontes Historiae Parliamentorum Lithuanicorum*, t. 1, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2015.
- Michalski A., 2004 – Andrzej Michalski, „Działania właścicieli księstwa klewańskiego zmierzające do intensyfikacji wymiany handlowej z Gdańskiem w latach 1701–1749“, in: *Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne*, 2004, t. 13, s. 175–189.
- Sapiehowie – *Sapiehowie: materjały historyczno-genealogiczne i majątkowe*, t. 3, Petersburg: w drukarni Trenke i Fusnot, 1894.
- Zielińska Z., 1975 – Zofia Zielińska, „Massalski Michał Józef“, in: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XX, zes. 84 (Maria Józefa – Mathy Ignacy), Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, 1975, s. 141–143.
- Zielińska Z., 1993 – Zofia Zielińska, „Aleksander Michał Sapieha“, in: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXXIV, zes. 143 (Sanguszko Dymitr – Sapieha Jan), Wrocław–Warszawa–Kraków, 1993, s. 565–567.
- Žiemelis D., 2011 – Darius Žiemelis, „XVI–XVIII a. Abiejų Tautų Respublikos užsienio prekybos struktūra bei mastas: LDK atvejis (II)“, in: *Lituanistica*, 2011, t. 57, Nr. 4 (86), p. 365–385. <https://doi.org/10.6001/lituanistica.v57i4.2170>
- Wachowski B., 1951 – Bogdan Wachowiak, „Ze studiów nad splawem na Wisle w XVI–XVIII w.“, in: *Przegląd Zachodni*, 1951, t. 7, s. 122–136.
- Waligórska K., 1960 – Krystyna Waligórska, „Konstrukcje statków pływających po Sanie i Wiśle w XVIII w.“, in: *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, 1960, t. 8, s. 229–241.